

PŘEHLED JUDIKATURY
ve věcech smluvní pokuty
(s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku)

Předmluva	11	IV. URČITOST VYMEZENÍ	
Seznam použitých zkratk	13	ZAJIŠŤOVANÉ POVINNOSTI	54
SMLUVNÍ POKUTA OD ŘÍMSKÉHO		Úvodní poznámky	54
PRÁVA K NOVÉMU OBČANSKÉMU		12. Zajištění smluvní nebo zákonné	
ZÁKONÍKU (Úvodní poznámky		povinnosti	56
k institutu smluvní pokuty)	15	13. Zajištění všech povinností hlavního	
		závazku	58
I. UJEDNÁNÍ O SMLUVNÍ		14. Zajištění neurčitého „porušení	
POKUTĚ	19	smluvního vztahu“ smluvní	
Úvodní poznámky	19	pokutou	62
1. Smluvní pokuta a příslušenství		15. Neurčité vymezení povinnosti	
pohledávky	21	zajišťované smluvní pokutou	64
2. Účel smluvní pokuty v občanském		16. Smluvní pokuta zajišťující neurčité	
právu	23	„porušení smluvního vztahu“	66
3. Povaha smluvní pokuty		17. Určité vymezení povinností zajištěných	
v občanskoprávních vztazích	27	smluvní pokutou	68
4. Vznik nároku na smluvní pokutu		18. Neurčité vymezení zajišťované	
při nezaviněném porušení smluvní		povinnosti ve smlouvě o dílo	72
povinnosti	29	19. Určitost vymezení zajišťované	
5. Podmínky platnosti ujednání		povinnosti jako podmínka platnosti	
o smluvní pokutě	32	ujednání o smluvní pokutě	75
6. Zajišťovací funkce smluvní			
pokuty	35	V. LIMITY AUTONOMIE VŮLE	
		PŘI VYMEZENÍ ZAJIŠŤOVANÉ	
II. FORMA SMLUVNÍ POKUTY	38	POVINNOSTI	79
Úvodní poznámky	38	Úvodní poznámky	79
7. Písemná forma smluvní pokuty	39	20. Smluvní pokuta sjednaná pro případ	
8. Přijetí návrhu ujednání o smluvní		výkonu práva	81
pokutě oběma manžely	42	21. Smluvní autonomie při zajištění	
9. Neplatnost závazku zaplatit smluvní		závazků	85
pokutu obsaženého v jednostranném		22. Autonomie vůle a přezkoumatelnost	
uznání dluhu	45	smluvní pokuty	88
III. STRANY UJEDNÁNÍ O SMLUVNÍ		23. Vázání zaplacení smluvní pokuty	
POKUTĚ	47	na odstoupení od smlouvy	89
Úvodní poznámky	47	24. Nemožnost sjednat smluvní pokutu	
10. Strany ujednání o smluvní pokutě	48	jako podmíněnou	93
11. Předpoklady vzniku zajišťovacího		25. Smluvní pokuta vázaná na nevydání	
závazku	50	kolaudačního rozhodnutí	96
		26. Výklad ujednání o vzniku práva	
		na smluvní pokutu	99
		27. Zajištění pohledávky z odpovědnosti	
		za škodu smluvní pokutou	103

28.	Smluvní pokuta sjednaná po uzavření subdodavatelské smlouvy	104	50.	Smluvní ujednání o „účtování sankce“	158
29.	Povinnost k zaplacení smluvní pokuty při porušení smluvní povinnosti	106	VII. URČENÍ SMLUVNÍ POKUTY	162	
30.	Výpověď smlouvy jako výkon práva a smluvní pokuta	110	Úvodní poznámky	162	
31.	Neplatnost smluvní pokuty sjednané pro případ výkonu práva	114	51.	Smluvní pokuta určená z ceny hlavní smlouvy	163
32.	Smluvní pokuta za porušení povinnosti součinnosti	116	52.	Odstranění neurčitosti předmětu smluvní pokuty výkladem	167
33.	Vzniků nároku na smluvní pokutu při porušení povinnosti součinnosti podle § 520 obč. zák.	120	53.	Výše smluvní pokuty závislá na hrubém ročním příjmu zaměstnance	168
34.	Vliv následné nemožnosti plnění budoucí smlouvy na smluvní pokutu	122	54.	Výše smluvní pokuty stanovená procentem z ceny díla	170
35.	Smluvní pokuta vázaná na (ne)ukončení díla	123	55.	K tzv. procentuální smluvní pokutě	173
36.	Smluvní pokuta a zajištění nájemného	125	56.	Sjednání smluvní pokuty ve vazbě na běh času	176
37.	Nezaviněné porušení zajišťované povinnosti	128	VIII. VÝŠE SMLUVNÍ POKUTY	179	
38.	Smluvní pokuta v leasingové smlouvě	129	A. Smluvní pokuta v rozporu s dobrými mravy	180	
39.	Nevrácení zálohy jako smluvní pokuta	132	Úvodní poznámky	180	
40.	Pravomoc starosty obce sjednat smluvní pokutu	135	57.	Výkon práva na zaplacení smluvní pokuty v rozporu s dobrými mravy	181
41.	Započtení pohledávky úpadcem	138	58.	Zkoumání platnosti ujednání o smluvní pokutě z hlediska dobrých mravů	182
42.	Vztah zástavního práva a smluvní pokuty	140	59.	Přiměřenost smluvní pokuty ve výši 1 % denně z dlužné částky	189
43.	Odstupné v nájemní smlouvě pro případ výpovědi	145	60.	Ujednání o nepřiměřené smluvní pokutě pro případ neplacení nájemného	193
VI. OZNAČENÍ UJEDNÁNÍ O SMLUVNÍ POKUTĚ	147	61.	Výše smluvní pokuty a dobré mravy	198	
Úvodní poznámky	147	62.	Neplatné ujednání o smluvní pokutě pro rozpor s dobrými mravy v obchodních závazkových vztazích	198	
44.	K výkladu pojmu „penále“	147	63.	Uplatnění nároku na zaplacení smluvní pokuty a dobré mravy	202
45.	Úroky z prodlení jako sankce v obchodních vztazích	150	64.	K pojmu „dobré mravy“ podle občanského zákoníku	203
46.	Úroky z prodlení jako smluvní pokuta	151	65.	Výše smluvní pokuty a rozpor s dobrými mravy	207
47.	Poplatek z prodlení v obchodních vztazích	152	66.	Dobré mravy a moderace smluvní pokuty v občanskoprávních vztazích	210
48.	K pojmu „storno“. Určitost a srozumitelnost ujednání o smluvní pokutě	153	67.	Přiměřenost smluvní pokuty stanovené denní sazbou	212
49.	Ujednání o propadnutí rezervačního poplatku	155	68.	Vymáhání smluvní pokuty v rozporu s dobrými mravy	216

69.	Dobré mravy a přiměřenost smluvní pokuty	218	92.	Přiměřenost smluvní pokuty sjednané formou určité sazby za stanovenou časovou jednotku	289
70.	Přezkoumatelnost smluvní pokuty z hlediska dobrých mravů a autonomie vůle	223	93.	Moderace výsledné částky smluvní pokuty	292
71.	Smluvní pokuta ve výši desetinásobku dohodnuté ceny díla	223	94.	Moderace smluvní pokuty i bez návrhu dlužníka	295
72.	Výše smluvní pokuty odporující dobrým mravům	226	95.	Povinnost soudu využít moderační právo	297
73.	Smluvní pokuta ve smlouvě o zprostředkování a dobré mravy	226	96.	Skutečnosti nastalé po sjednání smluvní pokuty	299
74.	Smluvní pokuta dohodnutá před 1. lednem 2001	231	97.	Nemožnost moderace smluvní pokuty po jejím zániku	304
75.	Zajištění závazku smluvní pokutou a zástavním právem	236	98.	Význam majetkových práv z téhož porušení zajišťovací povinnosti pro moderaci	306
76.	Nepřiměřená výše smluvní pokuty při sjednání úroku z prodlení	239	99.	Posouzení přiměřenosti smluvní pokuty	309
77.	Smluvní pokuta ve výši trojnásobku půjčené částky	242	100.	Snížení smluvní pokuty ve výši 0,1 % denně	312
78.	Smluvní pokuta ve výši 0,25 % za den prodlení	244	101.	Hledisko „vyváženosti smlouvy“ při použití moderačního práva	315
79.	Přiměřenost smluvní pokuty ve výši 0,33 % dlužné částky denně	248	102.	Moderace smluvní pokuty v incidenčním sporu	317
80.	Smluvní pokuta ve výši 0,5 % z dlužné částky denně I	252	103.	Zmírnění smluvní pokuty	319
81.	Smluvní pokuta ve výši 0,5 % z dlužné částky denně II	256	104.	Postup soudu při snížení smluvní pokuty	321
82.	Smluvní pokuta ve výši 1 % denně	257	105.	Zmírnění smluvní pokuty	325
83.	Smluvní pokuta ve výši 1 % denně. Směnka kryjící smluvní pokutu	260			
84.	Smluvní pokuta ve výši 2,2 % týdně	262			
	B. Moderace smluvní pokuty podle obchodního zákoníku	267	IX. VZTAH SMLUVNÍ POKUTY A PRÁVNÍ ÚPRAVY NA OCHRANU SPOTŘEBITELE	327	
	Úvodní poznámky	267	Úvodní poznámky	327	
85.	Aplikace § 3 odst. 1 obč. zák. jako nepřipustná moderace smluvní pokuty	268	106.	Smlouva o půjčce a palichva	328
86.	Nemožnost snížení smluvní pokuty soudem po jejím zániku započtením	271	107.	Platnost ujednání o smluvní pokutě podle § 55 a 56 obč. zák.	331
87.	Hodnota a význam povinnosti zajišťované smluvní pokutou a moderační právo soudu	274	108.	Sjednání smluvní pokuty z hlediska úpravy spotřebitelských smluv	335
88.	Kritéria přiměřenosti smluvní pokuty a moderační právo soudu	277	109.	Závazky spotřebitele ve smlouvě o zprostředkování prodeje nemovitosti a jejich zajištění smluvní pokutou	338
89.	Aplikace § 265 obch. zák.	281			
90.	Smluvní pokuta v obchodních závazcích	283	X. SMLUVNÍ POKUTA A POSTOUPENÍ POHLEDÁVKY	343	
91.	Přiměřenost smluvní pokuty k výši ceny, jejíž zaplacení je zajišťováno	287	Úvodní poznámky	343	
			110.	Přechod práva na smluvní pokutu	343

111. Určitost předmětu postoupení pohledávky	346	B. Žaloba na plnění smluvní pokuty ...	401
XI. SMLUVNÍ POKUTA VE VZTAHU K ÚROKŮM Z PRODLENÍ A NÁHRADĚ ŠKODY	355	125. K tvrzením o uplatněném nároku na smluvní pokutu	401
A. Smluvní pokuta a úrok z prodlení	355	126. Povinnost tvrzení o skutečnostech rozhodných pro nárok na smluvní pokutu	407
Úvodní poznámky	355	127. Uvedení doby, za kterou je smluvní pokuta požadována	412
112. Sazba úroku z prodlení	358	128. Smluvní pokuta jako samostatný nárok	416
113. Úrok z prodlení a smluvní pokuta pro případ nezaplacení nájemného ...	363	129. Důkazní břemeno o nedostatku zavinění ve vztahu ke smluvní pokutě	417
114. Vyloučení kumulace smluvní pokuty a úroků z prodlení dohodou	366	C. Rozsah přiznání smluvní pokuty rozhodnutím soudu	422
115. Současné sjednání smluvních úroků a smluvní pokuty	372	130. Nemožnost přiznání smluvní pokuty do budoucna	422
116. Posuzování sjednané výše úroků z prodlení ve vztahu ke sjednané výši smluvní pokuty v obchodních závazkových vztazích	374	131. Přiznání práva na zaplacení smluvní pokuty procentní částkou do zaplacení	423
117. Úrok z prodlení ve výši 0,5 % denně	376	132. Nárok na zaplacení smluvní pokuty	426
118. Použití zásad pro stanovení výše úroků z prodlení pro stanovení výše smluvní pokuty	382	133. Smluvní pokuta ke dni rozhodnutí soudu	429
B. Smluvní pokuta a náhrada škody ...	386	134. Zánik povinnosti zaplatit smluvní pokutu ve smyslu § 545 odst. 3 obč. zák.	430
Úvodní poznámky	386	135. Pravomoc rozhodovat o smluvní pokutě	432
119. Uplatnění nároku na zaplacení smluvní pokuty a prokázání škody	387	136. Usnesení o schválení smíru o zaplacení smluvní pokuty	433
120. Zajištění pohledávky z odpovědnosti za škodu smluvní pokutou	387	137. Rozhodnutí platebním rozkazem o žalobě s několika uplatněnými nároky	434
121. Výše škody a rozhodnutí soudu o smluvní pokutě	388	138. Odepření výkonu práva na zaplacení smluvní pokuty podle § 265 obch. zák.	439
122. Vztah smluvní pokuty a § 415 obč. zák.	391	139. Nárok na smluvní pokutu a zásady pocitivého obchodního styku	441
123. Nárok na zaplacení smluvní pokuty ...	393	140. Procesní obrana proti nároku na zaplacení smluvní pokuty	447
XII. SMLUVNÍ POKUTA V PROCESNÍCH SOUVISLOSTECH	395	141. Sjednání smluvní pokuty dlužníkem v úpadku	449
Úvodní poznámky	395	142. Nárok na zaplacení smluvní pokuty ...	452
A. Soudní poplatek ze smluvní pokuty	399	D. Exekuce pro smluvní pokutu přiznanou do budoucna	453
124. Smluvní pokuta jako samostatný základ soudního poplatku	399	143. Smluvní pokuta v notářském zápisu a exekuce	453
		144. Notářský zápis jako exekuční titul ...	455

E. Smluvní pokuta a promlčení	458	148. Promlčení smluvní pokuty sjednané mezi podnikatelem a nepodnikatelem podle obchodního zákoníku	469
145. Promlčení práva zajišťovaného smluvní pokutou	458	Přehled uveřejněných judikátů podle právních předpisů	477
146. Možnost domoci se zaplacení smluvní pokuty v případě promlčení práva jí zajištěného	461	Věcný rejstřík	485
147. Počátek běhu lhůty u práva na zaplacení smluvní pokuty podle obchodního zákoníku	466		

VI. OZNAČENÍ UJEDNÁNÍ O SMLUVNÍ POKUTĚ

Úvodní poznámky

Občanský ani obchodní zákoník nevyžadují výslovně, aby smluvní strany označily ujednání přímo označením smluvní pokuta. Ve smluvní praxi se často stává, že ujednání je obsahově smluvní pokutou, je však účastníky označeno jinak. Judikatura se již poměrně bezproblémově ustálila na pravidlech, jak postupovat, je-li účastníky dohodnuto „storno“, „penále“ nebo „sankce“. V takových případech je třeba vždy postupovat podle výkladových pravidel podle § 35 obč. zák. a v obchodních závazkových vztazích i podle § 266 obch. zák. a posuzovat, co účastníci použitým výrazem mínili. Mnohdy pak lze neurčitost ujednání odstranit a dospět výkladem k tomu, že jde skutečně o smluvní pokutu.

Nejvyšší soud již v rozsudku sp. zn. 32 Cdo 2892/2008 objasnil, jakým způsobem je třeba postupovat při výkladu projevu vůle za použití interpretačních pravidel obsažených v § 266 obch. zák. Vysvětlil, že nejprve je třeba naplnit jeho odstavec 1, a zabývat se tak výkladem projevu vůle jednajících osob a zjišťovat jejich úmysl, co konkrétně předmětným ujednáním sledovaly, a teprve v případě negativního výsledku podle odstavce 1 nastupuje možnost výkladu výrazu „penále“ podle významu, který se mu zpravidla přikládá v obchodním styku. V rozsudku sp. zn. 32 Cdo 2199/2009 Nejvyšší soud akcentoval, že otázku, zda lze sjednané „penále“ vykládat jako smluvní pokutu nebo jako smluvní úrok z prodlení, nelze řešit judikatorně jednou provždy a pro všechny případy, neboť okolností rozhodné pro výklad projevu vůle se v jednotlivých případech odlišují, přičemž správnost výkladu projevu vůle závisí na správném výkladu a aplikaci interpretačních pravidel zakotvených v § 266 obch. zák.

Nový občanský zákoník je vystavěn na smluvní volnosti a z důvodové zprávy vyplývá, že výklad právních jednání může vést k odstranění neurčitosti takových ujednání. Bude samozřejmě záležet na každém konkrétním případě a výkladu jednání podle § 555 až 558 (srov. komentář v kapitole V).

44. K výkladu pojmu „penále“

§ 544 obč. zák.

§ 266 odst. 1 obch. zák.

Výraz „penále“ podle významu, který se mu zpravidla v obchodním styku přikládá, je možno vyložit až po zjištění, že projev vůle nelze vyložit podle § 266 odstavce 1 obch. zák., podle něhož projev vůle se vykládá podle úmyslu jednající osoby, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2892/2008

www.nsoud.cz

Z odůvodnění:

Okresní soud v Olomouci (v pořadí druhým) rozsudkem ze dne 10. září 2007, čj. 22 C 3/2004-315, uložil žalované zaplatit žalobci částku 28 667 Kč představující 10% úrok z prodlení p. a. z částky 72 663,20 Kč od 29. května 2003 do 7. května 2007 (bod I. výroku), zamítl žalobu o zaplacení smluvní pokuty ve výši

100 784 Kč a 5% úroku z prodlení p. a. z částky 72 663,20 Kč od 29. května 2003 do 7. května 2007 (bod II. výroku), rozhodl o nákladech řízení mezi účastníky (bod III. výroku) a uložil oběma účastníkům zaplatit náklady řízení České republiky (body IV. a V. výroku). Soud prvního stupně zamítl žalobu v části týkající se smluvní pokuty s odůvodněním, že v řízení provedenými důkazy a ani výkladem podle § 35 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) a § 266 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) se nepodařilo odstranit neurčitost ujednání „smluvní penále činí 0,05 % za meškající den“ v bodu 4. kupní smlouvy ze dne 30. června 1999. Podle soudu není tak ze smlouvy zřejmé, zda se jedná o smluvní pokutu či smluvený úrok z prodlení a z jaké částky (z fakturované či dlužné) bude 0,05 % za každý meškající den účtováno. Učinil závěr, že kupní smlouva je v části obsahující ujednání o smluvním penále absolutně neplatná podle § 37 odst. 1 a § 41 obč. zák. pro neurčitost a žalobci nelze nárok na jím požadovanou smluvní pokutu přiznat. Pokud jde o úrok z prodlení, dovodil, že žalobci vznikl nárok na zákonný úrok z prodlení ve výši 10 % ročně stanovený dle kritérií obsažených v ustanoveních § 369 a 502 obch. zák. ve znění ke dni určeného prodlení.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 5. února 2008, čj. 15 Co 609/2007-342, změnil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném bodu II. výroku tak, že uložil žalované zaplatit žalobci 100 784 Kč [výrok I. písm. a)] a potvrdil ho ve zbývající části tohoto zamítavého výroku [výrok I. písm. b)]. Dále ho změnil v bodech III. až V. výroku o nákladech řízení tak, že uložil žalované zaplatit žalobci a České republice náklady řízení (výrok II.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení mezi účastníky (výrok III.).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, podle nichž žalobce jako prodávající dodal žalované jako kupující v rámci podnikatelské činnosti 4 kusy elektromotorů specifikované v kupní smlouvě ze dne 30. června 1999 uzavřené mezi účastníky za dohodnutou kupní cenu, kterou žalovaná uhradila dne 7. května 2007. Z této smlouvy, kterou s ohledem na námitky žalobce uplatněné v odvolání zopakoval dokazování, mimo jiné zjistil, že v platebních podmínkách pod bodem 4. je uveden text „smluvní penále 0,05 % za meškající den“. Odvolací soud ve shodě se závěrem vysloveným již v rozsudku ze dne 5. března 2007, čj. 15 Co 58/2006-148 (jímž zrušil v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně ze dne 26. dubna 2005, čj. 22 C 3/2004-93, v nákladových výrocích a výroku, jímž byla zamítnuta žaloba na zaplacení smluvní pokuty), setrval na názoru, že pokud si účastníci dohodli ve smlouvě pro případ pozdního zaplacení (zmeškání lhůty splatnosti) splatné faktury (kupní ceny) smluvní penále 0,05 % za každý den meškání (prodlení), má toto ujednání charakter smluvní pokuty podle ustanovení § 544 obč. zák. V této souvislosti uvedl, že v obchodní praxi v době uzavření předmětné kupní smlouvy platilo, že pod pojmem „penále“, který obchodní zákoník nezná a občanský zákoník jej definuje jako speciálním zákonem stanovenou pokutu za porušení smluvní povinnosti, se vždy rozuměla smluvní pokuta, nikoliv dohoda o úrocích z prodlení v jiné než zákonné výši.

Podle posouzení odvolacího soudu ujednání o smluvní pokutě splňuje obligatorní písemnou formu, kterou vyžaduje § 544 odst. 2 obč. zák., přičemž způsobu určení její výše nelze vytýkat neurčitost a nesrozumitelnost ve smyslu § 37 odst. 1 obč. zák., jak dovodil soud prvního stupně. Za použití výkladových pravidel uvedených v § 266 obch. zák. z hlediska mož-

ného významu jednotlivých použitých pojmů, v jejich vzájemné návaznosti i z hlediska jejich řazení ve struktuře celé smlouvy má za to, že účastníci sjednali smluvní pokutu, která zajišťovala včasnou úhradu kupní ceny a bylo jí sankcionováno prodlení s úhradou kupní ceny. Podle názoru odvolacího soudu je možné výkladem textu bodu 4. kupní smlouvy dovodit, že základem pro výpočet smluvní pokuty jako procentního podílu 0,05 % za každý den prodlení je jen ta část fakturované částky, s jejíž úhradou je kupující (žalovaná) skutečně v prodlení. Za situace, kdy nepovažuje smluvní pokutu za nepřiměřenou hodnotě a významu zajišťované smluvní povinnosti a kdy neshledal ani důvody pro případnou moderaci uplatněné smluvní pokuty, uzavřel, že žalobci nárok na jím požadovanou smluvní pokutu vznikl. Jako nedůvodnou odvolací soud posoudil tu část odvolání, v němž žalobce požadoval další úroky z prodlení, které mu soud prvního stupně nepřiznal.

(...) Dovolatelka brojí proti právnímu závěru odvolacího soudu, že účastníky dohodnuté „smluvní penále“ má charakter smluvní pokuty a že základem pro její výpočet je jen ta část fakturované částky, s jejíž zaplacením je kupující v prodlení.

(...) Z vylíčení uplatněného dovolacího důvodu je zřejmé, že dovolatelka napadá právní závěr odvolacího soudu o tom, že ujednání bodu 4. kupní smlouvy ze dne 30. června 1999 „Platební podmínky. Splatnost faktury je 30 dnů po dodávce. Smluvní penále 0,05 % za meškající den.“ má charakter smluvní pokuty. Odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení tří otázek: zda lze uvedené smluvní ujednání vyložit jako smluvní pokutu nebo jako smluvní úrok z prodlení, zda lze výkladem tohoto ujednání dovodit výši smluvní pokuty či způsob jejího určení a konečně, za jaké porušení smluvní povinnosti je smluvní pokuta

sjednána. Podle dovolatelky je smluvní ujednání o smluvní pokutě v těchto směrech neurčitě, což má za následek jeho neplatnost podle § 37 odst. 1 obč. zák.

Podle odůvodnění napadeného rozsudku odvolací soud založil svůj závěr o tom, že předmětné smluvní ujednání má charakter smluvní pokuty, pouze na úvaze, že pojmem „penále“ se v obchodní praxi vždy rozuměla smluvní pokuta, aniž toto své tvrzení o cokoli opřel. Je proto třeba odvolacímu soudu vytknout, že nedostal své povinnosti rozsudek řádně odůvodnit, když podle § 157 odst. 2 o. s. ř. má soud v odůvodnění rozsudku mimo jiné uvést, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil. Nejde však o jediný nedostatek, jímž odvolací soud své rozhodnutí zatížil.

Závažnějšího pochybení se odvolací soud dopustil nesprávným postupem při použití ustanovení § 266 obch. zák., podle jehož druhého odstavce platí, že v případech, kdy projev vůle nelze vyložit podle odstavce 1, vykládá se projev vůle podle významu, který by mu zpravidla přikládala osoba v postavení osoby, které byl projev vůle určen. Výrazy používané v obchodním styku se vykládají podle významu, který se jim zpravidla v tomto styku přikládá.

Pokud by tedy odvolací soud ve smyslu tohoto ustanovení vyložil výraz „penále“ podle významu, který se mu zpravidla v obchodním styku přikládá, mohl tak učinit až po zjištění, že projev vůle nelze vyložit podle odstavce 1 téhož ustanovení, podle něhož projev vůle se vykládá podle úmyslu jednajících osob, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám.

Výkladem projevu vůle jednajících osob se však odvolací soud podle odůvodnění napadeného rozhodnutí vůbec nezabýval

a jejich úmysl, co konkrétně předmětným ujednáním v bodu 4. smlouvy sledovali, nezjišťoval. Jeho závěr o tom, že smluvní ujednání „Platební podmínky. Splatnost faktury je 30 dnů po dodávce. Smluvní penále 0,05 % za meškající den.“ má charakter smluvní pokuty, spočívá proto na nesprávném právním posouzení věci. Lze tak uzavřít, že v tomto směru je námitka dovoatelky opodstatněná a že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn důvodně.

S dalšími výhradami dovoatelky se však již dovolací soud neztotožňuje, jelikož tvrzené nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem Nejvyšší soud v řešení zbývajících otázek neshledal. Ze zařazení ujednání o „smluvním penále“ do bodu 4. smlouvy, nadepsaného „Platební podmínky“ a obsahující dále pouze větu „Splatnost faktury je 30 dnů po dodávce.“, odvolací soud správně dovedl, že „meškajícím dnem“ je třeba rozumět den prodlení kupující se zaplacením fakturované kupní ceny, přičemž zajišťovanou povinností je zde povinnost kupující k zaplacení kupní ceny. Odvolací soud rovněž nepochybil, rozuměl-li základem pro výpočet „smluvního penále“ tu část fakturované kupní ceny, s jejíž úhradou je kupující v prodlení. Řešení těchto otázek bude mít ovšem význam jen v případě, setrvá-li odvolací soud v dalším řízení na názoru, že předmětné smluvní ujednání má charakter smluvní pokuty.

45. Úroky z prodlení jako sankce v obchodních vztazích

§ 544 obč. zák.

§ 369 obch. zák.

Obchodní zákoník nezná majetkovou sankci nazvanou „poplatek z pro-

dlení“, kterou dříve upravoval hospodářský zákoník.

Sjednání sankce 0,1 % denně za účinnosti obchodního zákoníku by mohlo být považováno za smluvní pokutu anebo smluvený úrok z prodlení; takové ujednání mezi účastníky smluvního vztahu by však muselo být dostatečně určité, jinak je ve smyslu § 37 odst. 1 obč. zák. neplatné.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 17. 11. 1994, sp. zn. 27 Cm 144/93

ASPI ID: JUD13213CZ

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal na žalovaném zaplacení faktur v celkové částce 74 771,60 Kč za dodávku různého zboží žalovanému a dále zaplacení poplatku z prodlení ve výši 0,1 % dlužné částky za každý den prodlení, počínaje následujícím dnem po dnu splatnosti do zaplacení a náhrady nákladů řízení.

Žalovaný v průběhu řízení nárok na zaplacení faktur v celkové částce 74 771,60 Kč uznal za důvodný, a protože žalobce navrhl ohledně této částky vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 1 věta 2 o. s. ř., soud návrhu vyhověl a v řízení dále pokračoval co do nároku na zaplacení poplatku z prodlení dle žalobního petitu. K tomu žalovaný uvedl, že požadovaná částka představuje roční úrok ve výši 36,5 %, což dle jeho názoru odporuje dobrým obchodním zvyklostem a navrhl zamítnutí žaloby.

Podle ustanovení § 544 obč. zák., sjednají-li strany pro případ porušení smluvní povinnosti smluvní pokutu, je účastník, který tuto povinnost poruší, zavázán tuto pokutu zaplatit, i když oprávněnému

účastníku porušením povinnosti nevznikne škoda.

Smluvní pokutu lze sjednat jen písemně a v ujednání musí být určena výše pokuty nebo stanoven způsob jejího určení.

Provedeným důkazním řízením a zhodnocením důkazů dospěl soud k názoru, že potvrzením dokladů označených „faktura“ žalobcem a žalovaným došlo mezi účastníky k uzavření kupní smlouvy podle § 409 obch. zák. Součástí tohoto ujednání se stalo i sjednání sankce: 0,1% denně. Základní náležitostí právních úkonů je podle § 37 obch. zák. jejich srozumitelnost. Nedostatek srozumitelnosti způsobuje neplatnost takového právního úkonu. Za neurčitý je třeba považovat takový právní úkon, jestliže je vyjádřen srozumitelně, avšak jeho obsah je neurčitý. Z ujednání účastníků o dohodnuté sankci není zřejmé, která smluvní povinnost měla být mezi účastníky zajištěna smluvní pokutou. Toto ujednání pro svou neurčitost obsahu je tedy dle názoru soudu neplatné a vzhledem k tomu, že se důvod neplatnosti vztahuje jen na část právního úkonu (sjednání sankce) a tuto část lze oddělit od ostatního obsahu smluvního ujednání, jedná se o částečnou neplatnost podle § 41 obch. zák.

V žalobním petitu se žalobce domáhal nikoliv zaplacení sankce, ale poplatku z prodlení ve výši 0,1% dlužné částky za každý den prodlení od splatnosti do zaplacení. Při hodnocení tohoto nároku z hlediska hmotného práva dospěl soud k názoru, že poplatek z prodlení byl majetkovou sankcí upravenou hospodářským zákoníkem, a to ve výši 0,05 % za každý den prodlení. Právní vztah mezi účastníky se řídí s ohledem na jeho vznik ustanoveními obchodního zákoníku, který podle § 369 odst. 1 ukládá dlužníku v případě prodlení se splněním peněžitých závazků povinnost platit úroky z prodlení ve smluvené výši,

případně stanovené podle § 502, nikoliv poplatky z prodlení. Soud dále zjistil, že mezi účastníky nebyla, jak výše uvedeno, ani taková výše sjednána, a proto dospěl k názoru, že žaloba je v části, kde se žalobce domáhá zaplacení poplatku z prodlení, nedůvodná a žalobu zamítl.

46. Úroky z prodlení jako smluvní pokuta

§ 544 obch. zák.

Pokud si účastníci v kupní smlouvě dohodli, že při neuhrazení faktur bude účtovat dodavatel 0,05% penále za každý den prodlení, má toto ujednání charakter smluvní pokuty ve smyslu § 544 obch. zák.

Nárok na smluvní pokutu v takovém případě vznikne, bude-li prokázáno porušení smluvní povinnosti, spočívající v nezaplacení faktur ve stanovené lhůtě splatnosti; prokázáno musí být i odeslání, resp. doručení faktur.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 23. 2. 1995, sp. zn. 8 Cm 235/93

ASPI ID: JUD13212CZ

Z odůvodnění:

Žalobou na soud došlou 8. 3. 1993 se navrhovatel na právním předchůdci odpůrce domáhal zaplacení peněžité pohledávky ve výši 5 031 Kč. Žalobu navrhovatel odůvodnil tím, že za pozdní úhradu faktur vyúčtoval navrhovatel odpůrce poplatek z prodlení sjednaný v bodu f) smlouvy o dodávkách přírodního kameniva.

Odpůrce navrhl zamítnutí žaloby s odůvodněním, že navrhovateli na předmětný poplatek z prodlení nevznikl právní nárok.

Podle § 120 odst. 1 o. s. ř. jsou účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede.

Podle § 153 odst. 1 o. s. ř. soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu věci.

V předložených kupních smlouvách si navrhovatel a odpůrce pod bodem f) sjednali, že při neuhrzení faktur bude účtovat dodavatel 0,05 % penále za každý den prodlení.

Toto ujednání má charakter smluvní pokuty, právně upravené v § 544 a násl. obč. zák. Podle § 544 odst. 1 obč. zák., sjednali si strany pro případ porušení smluvní povinnosti smluvní pokutu, je účastník, který tuto povinnost poruší, zavázán pokutu zaplatit, i když oprávněnému účastníkovi porušením povinnosti nevznikne škoda.

V daném sporu však navrhovatel předloženými důkazy neprokázal, že by odpůrce porušil smluvní povinnost, tj. že by neuhradil faktury ve lhůtě splatnosti tak, jak to bylo sjednáno v předmětných kupních smlouvách pod bodem c).

Navrhovatel neprokázal, kdy předmětné faktury byly odpůrci vystaveny, případně zaslány, a neprokázal tak skutečnost, že by se odpůrce dostal do prodlení s jejich úhradou.

47. Poplatek z prodlení v obchodních vztazích

§ 544 obč. zák.

Ze žádného platného obchodněprávního předpisu nevyplývá právo na poplatek z prodlení. Takovou majetkovou sankci mohou strany sjednat jako smluvní pokutu ve smyslu § 544 obč. zák.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 6. 9. 1994, sp. zn. 04 Cm 575/92
ASPI ID: JUD13117CZ

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby žalovaný byl uznán povinným zaplatit částku 4 506 Kč, a uvedl, že penalizačním vyúčtováním žalovanému vyúčtoval poplatky z prodlení za pozdní úhradu faktur dle sestavy.

Žalovaný uvedl, že faktury, za jejichž pozdní zaplacení byl vyúčtován poplatek z prodlení, byly skutečně žalovaným zaplacené až po lhůtě splatnosti, avšak žalovaný nemá hospodářskou smlouvu, ze které by vyplýval poplatek z prodlení a navrhl žalobu zamítnout.

Dle § 544 obč. zák. si mohou strany pro případ porušení smluvní povinnosti sjednat smluvní pokutu. Smluvní pokutu lze sjednat jen písemně a v ujednání musí být určena výše pokuty nebo stanoven způsob jejího určení.

Ve smyslu § 369 obch. zák., je-li dlužník v prodlení se splněním peněžitého závazku nebo jeho částí a není smluvně stanovena sazba úroku z prodlení, je dlužník povinen zaplatit z nezaplacené částky úroky z prodlení určené ve smlouvě jinak o jedno procento vyšší než činí úroková sazba určená obdobně podle § 502. Ve smyslu ustanovení § 330 odst. 2 obch. zák. při plnění peněžitého závazku se započte placení nejprve na úroky a potom na jistinu, neurčí-li dlužník jinak.

V dané věci uplatnil žalobce svým návrhem nárok na poplatek z prodlení ve výši 4 506 Kč. Nárok na poplatek z prodlení nevyplývá z žádného platného právního předpisu a z listinných důkazů nebylo zjištěno, že by si žalobce a žalovaný sjednali tuto sankci jako smluvní pokutu, přičemž ve smyslu cit. ustanovení občanského

zákoníku by dohoda o smluvní pokutě musela být učiněna písemně. Soud posoudil žalovaný nárok i z hlediska § 369 obch. zák., tedy jako nárok na úrok z prodlení. V řízení nebylo zjištěno, že by dlužník při placení svého peněžitého závazku, tj. vyúčtovaných částek 60 230 Kč a 42 510 Kč, určil, že toto plnění má být započteno nejprve na jistinu a žalobce takovou skutečnost ostatně ani netvrdil. Vzhledem k tomu se dle § 330 odst. 2 obch. zák. plnění započítalo nejprve na úroky a žalovaný nárok tedy již zanikl. Z výše uvedených důvodů tedy soud žalobu zamítl.

48. K pojmu „storno“. Určitost a srozumitelnost ujednání o smluvní pokutě

§ 37, 544 obč. zák.

Vůle, vtělená do nabídky smlouvy (včetně nabídky ujednání o smluvní pokutě), je svým projevem určitá a srozumitelná, jestliže je výkladem objektivně pochopitelná, to jest může-li typický účastník tuto vůli bez rozumných pochybností o jejím obsahu adekvátně vnímat. Není podstatné, jestliže byla vyjádřena pomocí pojmu „storno“, který občanský zákoník nezná; rozhodné je, že jeho význam je běžně dostupný a s pojmy užívanými občanským zákoníkem ztotožnitelný.

Ujednání o tom, že smluvní pokuta činí procentní podíl z kupní ceny v cizí měně, není neurčitě nebo nesrozumitelné jen proto, že zaplacení kupní ceny v Kč bylo rozloženo do splátek určených kurzem platným v den jejich splatnosti.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 1996, sp. zn. 3 Cdon 1032/96
SoJ 2/98, příloha

Z odůvodnění:

Okresní soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 11 340,50 Kč s příslušenstvím. Vycházel ze skutkových zjištění, že účastníci uzavřeli dne 8. 8. 1992 kupní smlouvu ohledně soupravy nádobí D 124 Grande, v níž se žalovaný zavázal zaplatit kupní cenu odpovídající částce 2 390 DEM ve 24 splátkách tak, že peněžní ekvivalent v Kč se určí prostřednictvím středního kurzu DEM v den splátky; pro případ storna smlouvy byla účastníky dohodnuta povinnost kupujícího zaplatit smluvní pokutu podle § 544 občanského zákoníku ve výši 25 % smluvní ceny zboží. Smlouvu posoudil okresní soud jako smlouvu platnou, a protože současně zjistil, že žalovaný od ní odstoupil, uzavřel, že žalobcem uplatněný nárok na zaplacení smluvní pokuty je ve smyslu § 544 a 545 občanského zákoníku oprávněný.

K odvolání žalovaného krajský soud rozsudek okresního soudu změnil tak, že žalobu o zaplacení 11 340,50 Kč zamítl. Jak v odůvodnění uvedl, převzal skutková zjištění soudu prvního stupně, dospěl však k odlišným právním závěrům: na rozdíl od soudu prvního stupně posoudil ujednání účastníků o smluvní pokutě jako neurčitě a nesrozumitelné, a proto ve smyslu § 37 občanského zákoníku neplatné. Podle názoru odvolacího soudu je tomu tak proto, že „storno“ není pojmem občanského práva a jeho definice jednoznačně ze smlouvy účastníků nevyplývá. O smluvní pokutě lze uvažovat pouze v případě porušení právní povinnosti, avšak pojem storno umožňuje i zrušení smlouvy bez porušení právní povinnosti a dokonce i platné odstoupení od smlouvy, a v takovém případě je navíc ujednání o smluvní pokutě v rozporu s ustanovením § 544 občanského zákoníku. Určitě a srozumitelně není podle odvolacího soudu sjednána ani výše smluvní pokuty, neboť ve smlouvě chybí